

IKSAD PUBLICATIONS - 2020©

ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER KONGRESİ

Kongre Tam Metin Kitabı

Editörler

Olha BYKOVA

Zhanuzak ALİMGEREY

ISBN 978-625-7139-08-3

CONGRESS'S IDENTIFICATION

CONGRESS NAME

INTERNATIONAL GÖBEKLİTEPE SOCIAL AND HUMAN SCIENCES CONGRESS

DATE AND PLACE

5-7 June 2020
Şanlıurfa, TURKEY

ORGANIZING ORGANIZATION

Harran University
IKSAD - Institute of Economic Development and Social Research

Head of Organizing Committee

Assist. Prof. Dr. Hüseyin ERIŞ

COORDINATOR

Zhanuzak ALİMGEREY

INTERNATIONAL PARTICIPANTS

Turkey
Azerbaijan - Aynure MİRZEYEVA
Kazakista - A. AUPBAEV
Iran - Sulaiman RAIQ
Afghanistan - Behnam HADIS
Ukraine - Olha BYKOVA

NUMBER OF ACCEPTED PAPERS

67

NUMBER OF REJECTED PAPERS

17

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

CONGRESS LANGUAGES

Turkish and all dialects, English, Russian

PRESENTATION

Oral presentation

Institute Of Economic Development and Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY

TR: +90 342 606 06 75

E-posta: kongreiksad@gmail.com

www.iksad.org.tr www.iksadkongre.org

All rights of this book belong to İKSAD. It may not be copied or reproduced without permission. Legal and ethical responsibility of the works in the book belongs to the authors.

İksad Publications - 2020©

Release date: 29.06.2020

ISBN – 978-625-7139-08-3

PHOTO GALLERY

All photos taken at the event has been published in **IKSAD CONGRESS SOCIETY Facebook Group**// to get the pictures, please, visit the group and become a member...

SCIENTIFIC COMMITTEE

Dr. Abdullah ÖKTEM
Harran Üniversitesi

Dr. Adnan KİRMİT
Harran Üniversitesi

Dr. Alia R. MASALİMOVA
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Dr. Amanbay MOLDİBAEV
Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi

Dr. Armağan KONAK
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA
Orleu Milli Kalkınma Enstitüsü

Dr. Bayram BOLAT
Ömer Halisdemir Üniversitesi

Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA
K.Zhubanov Aktobe Devlet Bölge Üniversitesi

Dr. Botagul TURGUNBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA
Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA
Rasulbekov Kırgız Ekonomi Üniversitesi

Dr. Dursun KÖSE
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Dr. Elvan YALÇINKAYA
Ömer Halisdemir Üniversitesi

Dr. Esra SİVEREKLİ
Harran Üniversitesi

Dr. Gulmira ABDİRASULOVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Gulşat ŞUGAYEVA
Dosmukhamedov Atyrau Devlet Üniversitesi

Dr. Gülsün ERİGÜÇ
Hacettepe Üniversitesi

Dr. Gülgün ÖKTEM
Harran Üniversitesi

Dr. Hacer ÇORUH
Harran Üniversitesi

Dr. Hasan Büyükaslan
Harran Üniversitesi

Dr. Hüseyin ERİŞ
Harran Üniversitesi

Dr. İsmail HİLALİ
Harran Üniversitesi

Dr. İsmail Şah HAREM
Harran Üniversitesi

Dr. Kadir TUTKAVUL
Dumlupınar Üniversitesi

Dr. Kalemkas KALIBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Karligash BAYTANASOVA
Al – Farabi Kazak Milli Üniversitesi

Dr. K.A.TLEUBERGENOVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Keles Nurmaşulı JAYLIBAY
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Kulaş MAMİROVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Mahabbat OSPANBAEVA
Taraz Devlet Pedagoji Üniversitesi

Dr. Maha Hamdan ALANAZİ
Riyad Kral Abdülaziz Teknoloji Enstitüsü

Dr. Mahmut IŞIK
Harran Üniversitesi

Dr. Malik YILMAZ
Atatürk Üniversitesi

Dr. Mehtap GÜL ALTAŞ
Harran Üniversitesi

Dr. Murat SEVGİLİ
Harran Üniversitesi

Dr. Maira ESİMBOLOVA
Kazakistan Narkhoz Üniversitesi

Dr. Mustafa TALAS
Ömer Halisdemir Üniversitesi

Dr. Mehmet İrfan YEŞİLNACAR
Harran Üniversitesi

Dr. Metin ATEŞ
İstanbul Gelişim Üniversitesi

Dr. M. Akif ALTAY
Harran Üniversitesi

Dr. M. Ali ÇULLU
Harran Üniversitesi

Dr. Mustafa ÜNAL
Erciyes Üniversitesi

Dr. Mustafa DURGUN
Harran Üniversitesi

Dr. Müslüm TOPTAN
Harran Üniversitesi

Dr. Nazmiye GÜREL CENNETKUŞU
Harran Üniversitesi

Dr. Nebiye YENTÜR DONİ
Harran Üniversitesi

Dr. Nilgün PAKSOY
Harran Üniversitesi

Dr. Osman Kubilay GÜL
Cumhuriyet Üniversitesi

Dr. Oral OLTULU
Harran Üniversitesi

Dr. P.S. PANKOV
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Rustem KOZBAGAROV
M. Tınışbayev Kazak Araç ve İletişim Akademisi
Dr. Sarash KONYRBAEVA
Kazak Devlet Kızlar Pedagoji Üniversitesi

Dr. Salih MERCAN
Bitlis Eren Üniversitesi

Dr. Serap SATIŞ
Harran Üniversitesi

Dr. Serap Kılıç Altun
Harran Üniversitesi

Dr. Şevket ÖKTEN
Harran Üniversitesi

Dr. Şara MAJITAYEVA
E.A. Buketov Karaganda Devlet Üniversitesi

Dr. Tuba Rastgeldi Doğan
Harran Üniversitesi

Dr. Vecihi SÖNMEZ
Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Dr. Yang ZİTONG
Wuhan Üniversitesi

Dr. Zekai Öztürk
Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Dr. Zeynullina AYMAN
S. Toraygırov Pavlodar Devlet Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Miman
Harran Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Büyükaslan
Harran Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Arıkan
Harran Üniversitesi

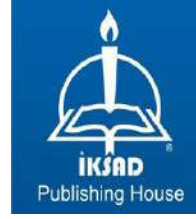

ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER KONGRESİ
5-7 Haziran 2020, ŞANLIURFA

ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER KONGRESİ

CONGRESS PROGRAM

5-7 Haziran 2020
ŞANLIURFA

Online (with ZOOM Conference) Presentation Link
<https://us02web.zoom.us/j/85677834708?pwd=RVBsN1dnT3cxVI2b2tYcVRtUDdqZz09>

Meeting ID: 856 7783 4708
Password: 572724

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.

The Zoom application is free and no need to create an account.

The Zoom application can be used without registration.

The application works on tablets, phones and PCs.

The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.

All congress participants can connect live and listen to all sessions.

Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

Make sure your computer has a microphone and is working.

You should be able to use screen sharing feature in Zoom.

Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.

Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

If you think there are any deficiencies / spelling mistakes in the program, please inform by e-mail until 1 June 2020 (17:00) at the latest.

ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER KONGRESİ
5-7 Haziran 2020, ŞANLIURFA

ÇEVİRİMİÇİ (ZOOM İLE) SUNUM BAĞLANTI LİNKİ:

<https://us02web.zoom.us/j/85677834708?pwd=RVBsN1dnT3cxVI2b2tYcVRtUDdgZz09>

Meeting ID: 856 7783 4708
Password: 572724

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve Bilim Kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak “Meeting ID or Personal Link Name” yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC’lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER KONGRESİ
5-7 Haziran 2020, ŞANLIURFA

06.06.2020 CUMARTESİ/SATURDAY/ 10⁰⁰-12³⁰

Salon-1 Oturum-1	Moderatör: Assoc. Prof. Dr. R. Eser KORTANOĞLU
Sefa Köse Tugay Gezen Uğur DüNDAR	AV VE AVCILIK FAALİTLERİNİN URARTU SANATINDAKİ YANSIMALARI VE ETKİLEŞİMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Öğr. Gör. Dr. Seda Ağırbaş	BARIŞ SEMBOLÜ: ZEYTİN ve SANAT TARİHİNDEKİ İZLERİ
Öğr. Gör. Kifayet Özkul	ANADOLU'DA İLK TIP MEDRESESİ "GEVHER NESİBE HATUN DARÜŞŞİFASI"
Assoc. Prof. Dr. R. Eser KORTANOĞLU	CONSTRUCTION OF GREEK TEMPLE AND METAPHORIQUE DISCOURSES
Dr. Öğr. Üyesi Fevziye Eker	TOKAT MÜZESİ ÖRNEKLERİ IŞIĞINDA ANTİKÇAĞ CAM OİNOCHOE ÜRETİMİ
Dr. Öğrt. Üyesi Özlem Soyer Zeyrek	17. YÜZYILIN SONLARI VE 18. YÜZYILIN BAŞLARINDA OSMANLI KADINLARI'NIN HUKUKİ DAVALARI: KÜTAHYA ÖRNEĞİ
Arş. Gör. Dr. Yunus Arifoğlu	İSLAM COĞRAFYACILARI VE GEZGİNLERİNDE ÇİN ALGISI (9. VE 10. YÜZYILLAR)
Öğr. Gör. Dr. Tuba Kaplan	ERDEMLİ MANİLERİNDE KÜLTÜREL BİR DEĞER OLARAK HAYVAN SEMBOLİZMİ
Funda YİRMİBEŞOĞLU Hande Sanem ÇINAR	DÜNYADAKİ KADİM YERLEŞMELER VE SIRLARI: GÖBEKLİTEPE VE DARA ÖRNEĞİ
Askar AUPBAEV	NATIONAL ARMY OF THE STATE 'ALASH' UNDER THE COMMAND OF KAZAKH OFFICERS
Sulaiman RAIQ	THE MIGRANT WORKER IN AN IRREGULAR SITUATION: REGULATORY FRAMEWORK AND PUBLIC POLICIES
Olha BYKOVA	UKRAİNİAN-TURKİSH İNTERSTATE RELATİONS İN THE 1919-1920'S (BASED ON THE BOOK OF MEMOİRS «İN TSARGOROD» BY O. LOTOTSKYİ)
Behnam HADIS	TRADE REGULATION: CHALLENGES OF TECHNOLOGICAL CHANGE

06.06.2020 CUMARTESİ/SATURDAY/ 13⁰⁰-15³⁰

Salon-1 Oturum-2	Moderatör: Dr. Hale Nur Güler
Dr. Mahir Terzi Dr. Öğr. Üyesi Serkan Yenil	JEOKONOMİK DEĞER OLARAK TURİZM VE GÜVENLİK POLİTİKALARI
Dr. Öğr. Üyesi Aydın Ünal	TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KONUSUNDA YAYINLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA
Umud Uğur	GEMLİK'TE SANAYİNİN GELİŞİMİ VE MEKÂNA ETKİLERİ
Elif Ompud Dr. Öğr. Üyesi Gülsün Yıldırım	MARDİN YEŞİLLİ İLÇESİNİN TURİZM POTANSİYELİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
Mehmet TEKELİ Öğr. Gör. Dr. Ezgi KIRICI TEKELİ	GASTRONOMİ TURİZMİNE YÖNELİK ARAŞTIRMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ
Öğr. Göv. Dr. Duygu Okumuş	EVOLUTION OF BOZCADA INTO A TOURISM DESTINATION
Dr. Öğr. Üyesi Emre Çıtak	DEĞİŞEN ENERJİ GÜVENLİĞİ STRATEJİLERİ VE TÜRKİYE İNCELEMESİ
Öğr. Gör. Dr. Nur Çağlar Çetinkaya	YENİLİK YAYIM TEORİSİ KAPSAMINDA ÜNLÜLERİN YER ALDIĞI REKLAMLARIN SATIN ALMA NİYETİNE ETKİSİ: KADIN TÜKETİCİLER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Dr. Hale Nur Güler	BANKALARA SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN İLETİLEN İLETİLERİN İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ
Dr. Emre NALÇACIGİL	İŞLETMELERDE BİLGİ YÖNETİMİ VE İNOVASYONUN İŞLETME PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ

CONTENT

CONGRESS ID	I
PHOTO GALLERY	II
SCIENTIFIC COMMITTEE	III
PROGRAM	IV
CONTENT	V

Author	Title	No
Seda AĞIRBAŞ	BARIŞ SEMBOLÜ: ZEYTİN VE SANAT TARİHİNDEKİ İZLERİ	1
Kifayet ÖZKUL	ANADOLU'DA İLK TIP MEDRESESİ "GEVHER NESİBE HATUN DARÜŞŞİFASI"	19
Özlem Soyer ZEYREK	17. YÜZYILIN SONLARI VE 18. YÜZYILIN BAŞLARINDA OSMANLI KADINLARI'NIN HUKUKİ DAVALARI: KÜTAHYA ÖRNEĞİ	40
Yunus ARİFOĞLU	İSLAM COĞRAFYACILARI VE GEZGİNLERİNDE ÇİN ALGISİ (9. VE 10. YÜZYILLAR)	56
Tuba KAPLAN	ERDEMLİ MANİLERİNDE KÜLTÜREL BİR DEĞER OLARAK HAYVAN SEMBOLİZMİ	67
Аскар Абдыкалиевич АУПБАЕВ	НАЦИОНАЛЬНАЯ АРМИЯ ГОСУДАРСТВА «АЛАШ» ПОД КОМАНДОВАНИЕМ КАЗАХСКИХ ОФИЦЕРОВ	77
Aydın ÜNAL	TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KONUSUNDA YAYINLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA	83
Elif OMPUT Gülşün YILDIRIM	MARDİN YEŞİLLİ İLÇESİNİN TURİZM POTANSİYELİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	96
Mehmet TEKELİ Ezgi KIRICI TEKELİ	GASTRONOMİ TURİZMİNE YÖNELİK ARAŞTIRMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	105
Emre ÇITAK	DEĞİŞEN ENERJİ GÜVENLİĞİ STRATEJİLERİ VE TÜRKİYE İNCELEMESİ	123
Hale Nur Güler	BANKALARA SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN İLETİLEN İLETİLERİN İÇERİK ANALİZİ İLE İNCELENMESİ	132
Emre NALÇACIGİL	İŞLETMELERDE BİLGİ YÖNETİMİ VE İNOVASYONUN İŞLETME PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ	150
Hasan BARDAKÇI	TÜRKİYE'DE ÜRETİM YAPAN İTHALAT VE İHRACAT	191

Mehmet Ragıp GÖRGÜN	FİRMALARININ HAMEL VE PRAHALAD'IN KEŞİF VE GELİŞİM MATRİSİNDE KONUMLANDIRILMASI	
Hasan TÜRKAL	KORONAVİRÜS (COVID-19) PANDEMİSİNİN KAMU MALİYESİNE ETKİSİ : TÜRKİYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	204
Parahat JORAYEVA Didem Rodoplu ŞAHİN	MÜŞTERİ MEMNUNİYETİNİ ÖLÇMEK İÇİN, ÇEVİRİMİÇİ KULLANICI YORUMLARININ METİN MADENCİLİĞİ YÖNTEMİ İLE ANALİZ EDİLMESİ: TÜRKİYE'DEKİ HAVAYOLLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	210
Mesut AVCI	DİN, TÜRK KÜLTÜR VE ŞEHİR TARİHİ AÇISINDAN EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNÂMESİ ÖRNEĞİ	220
Tuğba ALTUNCU	ÂMİR b. ŞERÂHİL eŞ-ŞA'BÎ'NİN SÜNNET ANLAYIŞI VE FIKHÎ YAKLAŞIMLARI	229
Selahattin AYDAR	GENÇLERLE BAŞBAŞA: ALİ FUAT BAŞGİL'DE İRADE TERBİYESİ VE MUTLULUK SANATI	251
Sema NOYAN	“HUZUR”DAN “SEVİNCİNİ BULMAK”A DEĞİŞEN VE DEVAM EDEN DEĞERLER: DİL, DİN, AŞK VE İSTANBUL	258
Hüseyin KAFADAR	BİLİMİN ÖNÜNDEKİ BÜYÜK ENGEL; AKADEMİK MOBBİNG	293
Şenay KIRGIZ	MODERN ZAMANIN YALNIZ BİREYLERİ: DORIS DORRIE'NİN KEINER 'LIEBT MICH' ADLI FİLMİNE YAKIN BİR OKUMA	297
Aynure MİRZEYEVA	BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİMİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZÖĞRENİMİNE SAĞLADIĞI YARARLARI	309
Engin UĞUR Samed Ayhan ÖZSOY	GRAFİK TASARIMDA GÖRSEL ALGI DÜZEYİNİ ETKİLEYEN KAVRAM VE OLGULARIN TANIMLANMASI	313
Yunus EKİCİ	BOLŞEVİK DEVRİMİ'NİN RUSYA'DA YOL AÇTIĞI SOSYO EKONOMİK VE SİYASİ ÇALKANTILAR	323
Gamze Somuncuoğlu ÖZOT	BİR ŞAİRİN KIRK YILLIK DÜŞÜNSEL VE ŞİİRSEL YOLCULUĞUNUN PANORAMASI: ERBAİN	331
Dilek Maktal CANKO	BİZANS'TA ÇALIŞAN KADINLAR VE GÖRSEL SANATA YANSIMALARI	340
Sinan ALTAŞ Petru GOLBAN	LOSING FREE WILL AND INNOCENCE AND ACQUIRING THE CONSCIOUSNESS OF GUILT WITHIN A FORMATIVE PROCESS: THE BILDUNGSROMAN AS A MORAL DEBATE IN FREE FALL BY WILLIAM GOLDING	353

Metin DUYAR	TARIMDA KAMU İŞLETMELERİNİN ÖZEL SEKTÖRE DEVİRİ: ÖZEL NEVŞEHİR BİTKİ SAĞLIĞI TEŞHİS VE ANALİZİ LABORATUVARI KURULUMUNUN ANALİZİ	364
Merve YILDIRIM	DİJİTALLEŞEN SOKAĞIN GRAFİTİ'Sİ NASILDIR?	391

ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
KONGRESİ
5-7 Haziran 2020
ŞANLIURFA

Sayı : U.K.z.1157962
Konu : Kabul Mektubu

18/05/2020

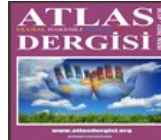
Dr. Öğr. Üyesi Aydın ÜNAL
Kırklareli Üniversitesi

İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Derneği ve Harran Üniversitesi işbirliğinde 5-7 Haziran 2020 tarihleri arasında Şanlıurfa'da düzenlenecek olan "Uluslararası Göbeklitepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresi"ne göndermiş olduğunuz "TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KONUSUNDA YAYINLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA" isimli bildirileriniz kongre hakem kurulu tarafından kabul edilmiştir. Sözlü sunum yapmak üzere teşekkürlerinizi, Saygılarımla arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERİŞ
Düzenleme Kurulu Üyesi

*KONGRE bitiminde Özet ve Tam metinler Kongre Özet ve Kongre Tam Metin Kitaplarında yayımlanacaktır.

Kongreyle ilgili ayrıntılı bilgi için <https://www.inbak.org/> adresini ziyaret ediniz

Katılım Belgesi

Uluslararası Göbeklitepe Sosyal ve
Beşeri Bilimler Kongresi
5-7 Haziran 2020, Şanlıurfa

Sayın
Dr. Öğr. Üyesi Aydın ÜNAL

Harran Üniversitesile
İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Derneği tarafından
5-7 Haziran 2020 tarihleri arasında düzenlenen
**ULUSLARARASI GÖBEKLİTEPE SOSYAL VE BEŞERİ
BİLİMLER KONGRESİ'**ne

**TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KONUSUNDA YAYINLANMIŞ
LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK İNCELENMESİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA**

isimli eseriyle katılmış, çalışması sözlü olarak sunulmuştur

Dr. Hüseyin ERİŞ
Düzenleme Kurulu
Başkanı

**TÜRKİYE’DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM KONUSUNDA
YAYINLANMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK İNCELENMESİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Dr. Öğr. Üyesi Aydın ÜNAL
Kırklareli Üniversitesi

Özet

Son yıllarda hayatın tüm alanlarında olduğu gibi turizm destinasyonlarında, işletmelerinde, yöneticilik tarzlarında, turistik ürünlerde ve hizmetlerde sürdürülebilirlik öne çıkan bir çalışma alanı ve benimsenen yeni bir felsefe haline gelmiştir. Bu çalışma alanı ve felsefe aynı zamanda bilimsel araştırmaların ve akademik çalışmalarında odak noktasındadır. Bu çalışmada Türkiye’de sürdürülebilir turizm konu başlığında yapılmış akademik çalışmaların süreç içerisindeki gelişmelerinin incelenmesi ve alan yazına katkı sunmak amacıyla ilgili konu başlığında yayınlanmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizlerinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı’nda (YÖKTEZ) 1994-1 Mayıs 2020 tarihleri arasında “sürdürülebilir turizm” konu başlığında yayınlanmış lisansüstü tezler (310 adet) bibliyometrik olarak analiz edilmiştir. Akademik çalışmalarda bibliyometrik analiz; belirli bir alanda veya konuda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak incelenmesine dayanmaktadır. Yapılan analizler neticesinde; YÖKTEZ’de yer alan “sürdürülebilir turizm” konulu lisansüstü tezlerin en çok 2019 yılında (%19), yüksek lisans düzeyinde (%74), turizm konu başlığında (%72), profesör unvanı taşıyan danışmanlar eşliğinde (%45), Dokuz Eylül (%8) ve Gazi (%7) üniversitelerinde, sosyal bilimler enstitülerinde (%73), turizm işletmeciliği anabilim dalında (%45), Türkçe dilinde (%92), 101-200 sayfa aralığında (%61), nicel yöntemlerle (%37), geleneksel anket tekniği kullanılarak (%35), 0-50 örneklem hacmine uygulanarak (%44) ve 51-100 kaynakla (%26) hazırlandıkları tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Lisansüstü Tezler, Bibliyometrik Analiz, YÖKTEZ.

**A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF GRADUATE THESIS PUBLISHED IN
TURKEY ABOUT SUSTAINABLE TOURISM**

Abstract

In recent years, as in all areas of life, sustainability has become a prominent field of study and a new philosophy adopted in tourism destinations, businesses, management styles, touristic products and services. This field of study and philosophy is also the focus of scientific research and academic work. This study aims to examine the development process of the academic work done on the topic of sustainable tourism in Turkey and to do the bibliometric analysis of the graduate theses published in the topic of sustainable tourism in order to contribute to the literature. In this

context, the graduate theses (310 numbers) published in the topic of “sustainable tourism” in the Council of Higher Education National Thesis Center Database (YÖKTEZ) between 1994 and 1 May 2020 were analyzed bibliometrically. The bibliometric analysis of academic studies is based on the numerical analysis of the publications produced by individuals or institutions in a certain area or subject in a certain period and in a specific region and of the relations between these publications. As a result of the analysis; it has been determined that the graduate theses on the topic of “sustainable tourism” in YÖKTEZ were mostly published in 2019 (19%), at the graduate level (74%) and in the field of tourism (72%). These theses were mostly written under the guidance of professors (45%), at Dokuz Eylül (8%) and Gazi (7%) universities, at the social sciences institutes (73%) and at the departments of tourism management (45%). They were mostly written in Turkish (92%) and the majority of them (61%) were in the range of 101-200 pages. 37% of them were prepared by using quantitative methods and 35% of them were prepared by using traditional survey technique. 44% of these theses were applied to a sample volume of 0-50 and 26% of them were written by reading the sources in the range of 51-100 numbers.

Keywords: Sustainable Tourism, Graduate Thesis, Bibliometry Analysis, YÖKTEZ.

GİRİŞ

1972 yılında Stokholm’de Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen “İnsanın Çevresi” isimli konferansa kadar sürdürülebilirlik kavramının ehemmiyeti kavranmamıştır. İlgili konferanstan itibaren sürdürülebilirlik ile ilgili yürütülen çalışmalar sürekli artarak günümüze değin gelmiştir. 1987 yılında yayımlanan Brundtland Raporu ile sürdürülebilirlik kavramının içeriği ve temeli daha da sağlamlaştırılmıştır. Brundtland Raporu’nda sürdürülebilirlik kavramı; günümüzün ihtiyaçlarının karşılanması sürecinde gelecek nesillerinde ihtiyaçlarının olacağı dikkate alınarak kaynaklara zarar verilmeden ölçülü bir şekilde kullanılması olarak ifade edilmektedir [1]. Sürdürülebilirlik kavramı daha kapsamlı şekilde belirli bir sürekliliği olan ya da belirli bir eko sistemin bozulmadan, kesintisiz ve aşırı kullanımla tüketilmeden temel kaynaklarının devamlılığının sağlanması olarak da tanımlanabilir. Hali hazırda yaşayan insanların gereksinimleri karşılanırken gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasından taviz verilmemesi, kaynakların ve gelecek nesillerin zora sokulmasının engellenmesi nedeniyle sürdürülebilirlik dengeli kalkınmanın ve ekonomik büyümenin temel araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilirlik anlayışı esasen her türlü kaynağın daimî olarak kullanılmasına ve ilgili kaynağın kullanım sürecinde en üst düzeyde koruyucu önlemlerin alınmasına odaklanmaktadır [2].

Sürdürülebilirlik kavramı içinde bulunduğumuz dönemde özellikle çevre ve nüfus değişkenleri arasındaki ilişkinin çoğu alanda geri dönülemez şekilde bozulmasından dolayı felsefi ve kavramsal bir niteliğe de kavuşmuştur. İnsanlar gitgide artan nüfusa bağlı olarak doğal kaynakları kontrolsüz bir şekilde kullanmaktadırlar ve sınırsız bir tüketim çılgınlığına kapılmış durumdadırlar. Bu

durumun sonucu olarak sınırlı kaynaklara sahip doğa her anlamda tahrip edilmektedir ve kaynaklar sonuna kadar tüketilmektedir. Ancak sınırsız gereksinimler ve sınırlı kaynaklar arasında bir dengenin ve köprünün kurulması gerekliliği sürdürülebilirlik kavramını ve çalışmalarını beraberinde getirmektedir [3].

Temelinde doğal kaynaklara ve çekiciliklere dayanan turizm faaliyetleri ve destinasyonları içinde sürdürülebilirlik dikkate alınması gereken bir kavramdır. Turizmden çeşitli kazanımlar elde eden veya daha çok kazanım elde etmek isteyen çeşitli ülkelerde ve bölgelerde, turizm faaliyetlerinin gelişim sürecinde ve sürdürülmesi esnasında sosyo-kültürel, doğal, yerel, vb. faktörlerin ve zenginliklerin geri dönüşü pek mümkün olmayacak şekilde zarar görmesi mümkün olabilmektedir [4]. Sürdürülebilir turizm; turistik destinasyonları diğer destinasyonlardan farklılaştıran özelliklerin korunarak gelecek dönemlere ve nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılması şeklinde kısaca açıklanabilir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü sürdürülebilir turizmi üç değişken üzerinde temellendirmektedir [5].

- Yerel halkın turizm sektöründe çalışmasını sağlayarak refahlarının artırılması,
- Biyolojik ve ekonomik çeşitliliğin korunması ve
- Turist ağırlayan toplumların kendilerine özgü sosyo-kültürel kaynakların korunması.

Sürdürülebilir turizmin ortaya çıkmasında ve giderek önem kazanmasında çeşitli nedenler bulunmaktadır. Özellikle çevreyi korumayı amaçlayan sürdürülebilir turizmde çevrenin ve doğal kaynakların turizm bölgesinde yaşayan insanların refahlarını en üst düzeye çıkarma başta olmak üzere çeşitli amaçları bulunmaktadır [6].

- Turizmin gerçekleştirilmesine olanak sunan; ekonomik, doğal, kültürel ve toplumsal değişkenlerin korunması,
- Turistik bölgede bulunan kaynakların ölçülü kullanılması,
- Turizmin gelişim sürecinde doğal, çevresel ve ekonomik çıktılarının birlikte değerlendirilmesi ve
- Turizm sektöründeki talepte meydana gelebilecek değişikliklere cevap verebilmesi ve uyumlu olmasını sağlanması.

Turizm açısından sürdürülebilirlik ile turizm sektörünü meydana getiren kaynakların yapısını ve estetiğini koruyarak varlıklarının devamlılığını sağlamak, yerel halkın menfaatleri korunurken turistik çekiciliklerin sürekliliğini sağlamak ve tüm bu faaliyetler gerçekleştirirken turizmin oluşmasını sağlayan tüm unsurların menfaatlerini korumak mümkün hale gelmektedir [7]. Sürdürülebilir turizm çevresel kaynakların korunmasında ve geliştirilmesinde destinasyonları ve insanları turizme güdüleyen tutkunun bir araya gelmesiyle de oluşmaktadır [8]. İfade edilen ilkeler kapsamında turizm sektörünün sürdürülebilirliği ve varlığı, turizmi mümkün kılan yerel ve bölgesel alanlara has, kültürel ve doğal kaynakların korunarak tüketilmesiyle mümkün olabilmektedir. Sürdürülebilir gelişmeden söz edebilmek için de çevreye duyarlı bir hayat felsefesi ve ekonomiyi ve çevreyi ilgilendiren kararların birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir [9].

Sürdürülebilirlik kavramının destinasyonlara, içinde yaşayan yerel halka, turistlere ve gelecek nesillere sağladığı olumlu katkıların, akademik bilgilerin ve istatistiki verilerin depolanması, analiz edilmesi ve yorumlanması oldukça önemlidir ve sürdürülebilirlik kapsamında yürütülen çalışmaların başarısını ölçmekte ve zaman içerisindeki eğilimlerin belirlenmesinde yol gösterici olmaktadır. Sürecin bu kısmında da devreye üniversiteler ve lisansüstü eğitim programları girmektedir [10, 11]. Yüksek lisans ve doktora programları düzeyinde verilen lisansüstü eğitimde uzman ve akademisyen yetiştirmenin yanı sıra öğrencilere bilimsel bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama becerisi kazandırma ve sentez yetilerini güçlendirerek gelecek projeksiyonu çizmelerini sağlama esastır [12, 13, 14]. Lisansüstü eğitim süreci öğrencilerin hazırladıkları yüksek lisans ve doktora düzeyinde tezlerin sunumu ile tamamlanmaktadır. Lisansüstü tezler öğrencilerin mezuniyet şartı olmasının yanı sıra bir kavramın veya disiplinin gösterdiği tarihsel gelişimi ve gösterdiği eğilimleri incelemek açısından önemli kaynaklardır.

Lisansüstü tezlerin incelenmesinde ise bibliyometrik analiz en çok kullanılan yöntemlerdendir. Bibliyometrik analiz; bir alanın bilimsel gelişim sürecini matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle analiz eden, bilimsel bilginin ve bir ürünün özelliklerini kimin tarafından, nerede, nasıl ve hangi açıdan ortaya konulduğunu belirlemeye imkân veren bir araştırma yöntemidir [15, 16, 17]. Bibliyometrik analiz ile ayrıca bir kavram ve disiplin hakkındaki çalışmaların nicel hale getirilmesi, çalışmaların tarihsel gelişiminin ve seyrinin ortaya konması da mümkün hale gelmektedir [10, 18, 19, 20]. Bu çalışmada da Türkiye’de sürdürülebilir turizm konu başlığında yayınlanmış lisansüstü tez çalışmalarının süreç içerisindeki gelişimlerinin incelenmesi ve ilgili tezlerin değişik parametreler çerçevesinde bibliyometrik olarak analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1933 yılında Reşit Saffet ATABİTEN tarafından Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü Neşriyatı’nda 12-18 Adalet Han, Galata/İstanbul Türkiye’de turizm araştırmalarını inceleyen ilk çalışma olarak kabul edilmektedir [21]. Geçen süre içerisinde konuları ve kapsamı oldukça zenginleşen turizmi farklı yönleriyle ele alan ve inceleyen çeşitli araştırmalar özellikle 1990’lı yıllarla birlikte yoğun biçimde yayınlanmaya başlamıştır. Örneğin; turizm konu başlığında, Nergiz Güçlü (2014) 1990-2013 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış 2348 lisansüstü tezi [13]; yiyecek-icecek ve gastronomi konu başlığında; Sünnetçioğlu ve diğerleri (2017) Türkiye’de yayınlanmış 33 lisansüstü tezi [22]; Arıca (2014) 1988-2013 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış 220 seyahat ve turizm konulu lisansüstü tezi [18]; Şahin ve Acun (2015) 1989-2015 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış 38 rehberlik ve turizm konulu lisansüstü tezi [23] farklı parametreler çerçevesinde bibliyometrik olarak analiz etmişlerdir.

Turizm ve sürdürülebilirlik konu başlığında ise Demirbulat GÜDÜ ve Dinç Tetik (2017) 1987-2015 yılları arasında Türkiye’de yayınlanmış 62 sürdürülebilir turizm konulu lisansüstü tezi [4]; Akmeşe ve diğerleri (2018) 2002-2017 yılları

arasında Türkiye’de yayınlanmış 75 sürdürülebilir turizm konulu lisansüstü tezi [24] bibliyometrik olarak inceledikleri çalışmalarına ulaşılmıştır. Çalışmalarda ilgili tezler; yıl, tür, enstitü, anabilim dalı, üniversite, konu, yöntem, örnekleme hacmi, sayfa sayısı ve danışman unvanı göre dağılımları açısından kategorize edilmişlerdir.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Çalışmada Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında (YÖKTEZ) 1994-1 Mayıs 2020 tarihleri arasında “sürdürülebilir turizm” konu başlığında yayınlanmış lisansüstü tezlerin (310 adet) bibliyometrik olarak incelenmesi ve belirli başlıklar altında (tezlerin; yıllara göre dağılımı, türü, konusu, danışman unvanları, üniversitesi, enstitüsü, ana bilim dalı, dili, sayfa sayısı, yöntemi, veri toplama yöntemi, örnekleme ve kullanılan kaynak sayısı) kategorize edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırma amacı doğrultusunda ilgili literatür incelenmiştir [4, 24]. İlgili çalışmaların sürdürülebilir turizm konusundaki lisansüstü tezleri belli bir yıl aralığında ya da sınırlı başlıklar altında değerlendirdikleri belirlenmiştir. Bu araştırma ise sürdürülebilir turizm konu başlığındaki tüm lisansüstü tezler çeşitli başlıklar altında oldukça kapsamlı olarak incelemektedirler.

Araştırmada Veri Toplama Yöntemi ve Verilerin Analizi

Bu çalışmada YÖKTEZ veri tabanında 1994-1 Mayıs 2020 tarihi itibarıyla “sürdürülebilir turizm” konu başlığında tespit edilmiş olan toplam 310 adet lisansüstü tez çalışması [25] bibliyometrik olarak analiz edilmiştir. Akademik çalışmalarda *bibliyometrik analiz*; belirli bir alanda, belirli bir dönemde belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak incelenmesine dayanmaktadır [26].

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu çalışmada ana kütleyi Türkiye’de yayınlanmış sürdürülebilir turizm alanındaki tüm lisansüstü tezler; araştırma örneklemini ise yine “sürdürülebilir turizm” konu başlığında 1994-1 Mayıs 2020 tarihleri arasında yayınlanmış ve ulaşılabilen lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Bu çalışmada örnekleme oluşturan 310 lisansüstü tezin tümü 1 Nisan-1 Mayıs 2020 döneminde “tez.yok.gov.tr” web sitesinde [25] erişilebilen içerikleri açısından değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 1’de özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin çoğunluğunun 2019 (%18,7), 2018 (%10,3), 2017 (%10,0), 2016 (%9,7) ve 2015 (%7,1) yıllarında (toplam %55,8) tamamlandığı belirlenmiştir. Geriye kalan tezlerin %44,2’sinin ise 1994-2014 yılları arasında tamamlandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları

Yıllar	Sayı (n)	Yüzde (%)	Yıllar	Sayı (n)	Yüzde (%)
1994	2	,6	2008	4	1,3
1995	3	1,0	2009	11	3,5
1996	5	1,6	2010	15	4,8
1997	3	1,0	2011	11	3,5
1998	2	,6	2012	10	3,2
1999	3	1,0	2013	12	3,9
2000	2	,6	2014	18	5,8
2001	4	1,3	2015	22	7,1
2002	5	1,6	2016	30	9,7
2003	9	2,9	2017	31	10,0
2004	5	1,6	2018	32	10,3
2005	1	,3	2019	58	18,7
2006	5	1,6	2020	1	,3
2007	6	1,9	Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 2’de özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %74,2’sinin yüksek lisans ve %25,8’inin doktora düzeyinde hazırlandığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımları

Türü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans	230	74,2
Doktora	80	25,8
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin konularına göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 3’te özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %72,3’ünün turizm, %12,9’unun mimarlık, %4,8’inin şehir ve bölge planlama ve %3,5’inin coğrafya konu başlığında (toplam %93,5) hazırlandıkları tespit edilmiştir. Geriye kalan tezlerin %6,5’inin iktisadi ve idari bilimler, ekonomi, mühendislik, sanat tarihi, kamu yönetimi, ulaşım, siyasal bilimler ve halkla ilişkiler konu başlıklarında hazırlandıkları belirlenmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımları

Konu	Sayı (n)	Yüzde (%)	Konu	Sayı (n)	Yüzde (%)
Turizm	224	72,3	Mühendislik	2	,6
Mimarlık	40	12,9	Sanat Tarihi	1	,3
Şehir ve Bölge Planlama	15	4,8	Ulaşım	1	,3
Coğrafya	11	3,5	Siyasal Bilimler	1	,3
İ.İ.B.F.	7	2,3	Halkla İlişkiler	1	,3
Kamu Yönetimi	4	1,3	Toplam	310	100
Ekonomi	3	1,0			

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin danışman unvanlarına göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 4’te özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %44,6’sının profesör, %28,7’sinin doçent ve %26,7’sinin doktor öğretim üyesi unvanı taşıyan öğretim üyeleri tarafından yürütüldüğü belirlenmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımları

Danışman Unvanı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Prof. Dr.	138	44,6
Doç. Dr.	89	28,7
Dr. Öğretim Üyesi	83	26,7
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 5'te özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %8,4'ünün Dokuz Eylül, %6,8'inin Gazi, %6,1'inin Ankara, %5,2'sinin İstanbul, %4,8'inin Akdeniz, %3,6'sının Balıkesir, %3,6'sının Muğla Sıtkı Koçman ve %3,2'sinin Ortadoğu Teknik üniversitelerinde hazırlandığı (toplam %41,7) ve geriye kalan lisansüstü tezlerin %58,3'ünün ise 65 farklı devlet, vakıf ve özel üniversitelerinde hazırlandıkları belirlenmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımları

Üniversitesi	Sayı (n)	Yüzde (%)	Üniversitesi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Dokuz Eylül Ü.	26	8,4	Uşak Ü.	2	,6
Gazi Ü.	21	6,8	Yaşar Ü.	2	,6
Ankara Ü.	19	6,1	Dicle Ü.	2	,6
İstanbul Ü.	16	5,2	İstanbul Ticaret Ü.	2	,6
Akdeniz Ü.	15	4,8	Zonguldak Karaelmas Ü.	1	,3
Balıkesir Ü.	11	3,6	İzmir Yüksek Tekn. Ü.	1	,3
Muğla Sıtkı Koçman Ü.	11	3,6	Çukurova Ü.	1	,3
Orta Doğu Teknik Ü.	10	3,2	Kafkas Ü.	1	,3
Çanakkale 18 Mart Ü.	9	2,9	Kadir Has Ü.	1	,3
Boğaziçi Ü.	8	2,6	Namık Kemal Ü.	1	,3
Süleyman Demirel Ü.	8	2,6	Koç Ü.	1	,3
Yıldız Teknik Ü.	8	2,6	Yeditepe Ü.	1	,3
İstanbul Teknik Ü.	8	2,6	İst. Sabahattin Zaim Ü.	1	,3
Mersin Ü.	8	2,6	Nev. Hacı Bektaş Veli Ü.	1	,3
Atılım Ü.	8	2,6	Bahçeşehir Ü.	1	,3
Afyon Kocatepe Ü.	7	2,3	Galatasaray Ü.	1	,3
Samsun 19 Mayıs Ü.	6	1,9	Hasan Kalyoncu Ü.	1	,3
İzmir Kâtip Çelebi Ü.	6	1,9	Osmaniye Korkut Ata Ü.	1	,3
Selçuk Ü.	6	1,9	Beykent Ü.	1	,3
Sakarya Ü.	5	1,6	Batman Ü.	1	,3
Atatürk Ü.	5	1,6	Gümüşhane Ü.	1	,3
Anadolu Ü.	5	1,6	Malatya İnönü Ü.	1	,3
Ege Ü.	4	1,3	K. Maraş Sütçü İmam Ü.	1	,3
Necmettin Erbakan Ü.	4	1,3	N. Ömer Halisdemir Ü.	1	,3
Kastamonu Ü.	4	1,3	Haliç Ü.	1	,3
Düzce Ü.	4	1,3	Giresun Ü.	1	,3
Hacettepe Ü.	3	1,0	Bursa Uludağ Ü.	1	,3
Eskişehir Osmangazi Ü.	3	1,0	Sakarya Uyg. Bilimler Ü.	1	,3
Karabük Ü.	3	1,0	Burdur Mehmet Akif Ü.	1	,3
Karadeniz Teknik Ü.	3	1,0	Harran Ü.	1	,3
Bartın Ü.	3	1,0	Abant İzzet Baysal Ü.	1	,3
Adnan Menderes Ü.	3	1,0	İstanbul Okan Ü.	1	,3

Kütahya Dumlupınar Ü.	2	,6	Alaaddin Keykubat Ü.	1	,3
Mustafa Kemal Ü.	2	,6	Trakya Ü.	1	,3
Gaziantep Ü.	2	,6	Kırklareli Ü.	1	,3
Marmara Ü.	2	,6	Van Yüzüncü Yıl Ü.	1	,3
Mimar Sinan G. S. Ü.	2	,6	Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 6'da özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %73,3'ünün sosyal, %23,9'unun fen, %1,6'sının eğitim bilimleri, %0,6'sının lisansüstü eğitim, %0,3'ünün sağlık ve %0,3'ünün çevre bilimleri enstitülerinde tamamlandığı belirlenmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımları

Enstitüsü	Sayı (n)	Yüzde (%)
Sosyal Bilimler Enstitüsü	227	73,3
Fen Bilimleri Enstitüsü	74	23,9
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	5	1,6
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	2	,6
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	1	,3
Çevre Bilimleri Enstitüsü	1	,3
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 7'de özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %44,5'inin turizm işletmeciliği, %14,2'sinin mimarlık, %11'inin iktisadi ve idari bilimler, %8,1'inin coğrafya, %3,5'inin şehir ve bölge planlama, %2,6'sının kamu yönetimi, %1,3'ünün sosyal çevre, %1'inin ekoturizm ve %1'inin gastronomi ve mutfak sanatları anabilim dallarında (toplam %87,2) hazırladıkları belirlenmiştir. Lisansüstü tezlerin %12,8'inin turizm işletmeciliği eğitimi, beden eğitimi ve spor, seyahat işletmeciliği, pazarlama, antropoloji, mühendislik, ortaöğretim sosyal alanlar eğitimi, çevre bilimleri, ekonomi, ulaşım, sürdürülebilir tarım, arkeoloji, siyasal bilimler, kentsel tasarım, Avrupa Birliği, zootekni, halkla ilişkiler, Anadolu medeniyetleri ve kültürel miras yönetimi ve uluslararası ilişkiler anabilim dallarında hazırladıkları tespit edilmiştir.

Tablo 7. Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımları

Anabilim Dalı	Sayı (n)	Yüzde (%)	Anabilim Dalı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Turizm İşletmeciliği	138	44,5	Antropoloji	1	,3
Mimarlık	44	14,2	Arkeoloji	1	,3
İ.İ.B.F.	34	11,0	O. Sosyal Alanlar E.	1	,3
Coğrafya	25	8,1	Ekonomi	1	,3
Şehir ve Bölge Planlama	11	3,5	Ulaşım	1	,3
Kamu Yönetimi	8	2,6	Sürdürülebilir Tarım	1	,3
Sosyal Çevre	4	1,3	Siyasal Bilimler	1	,3
Gastronomi ve M. S.	3	1,0	Avrupa Birliği	1	,3
Ekoturizm	3	1,0	Kentsel Tasarım	1	,3
Turizm İşl. Eğitimi	2	,6	Zootekni	1	,3
Çevre Bilimleri	2	,6	Halkla İlişkiler	1	,3
Mühendislik	2	,6	Ana. M. ve K. M. Y.	1	,3
Beden Eğitimi ve Spor	1	,3	Uluslararası İlişkiler	1	,3
Seyahat İşletmeciliği	1	,3	Tez Erişim İzni Yok	18	5,8

Pazarlama	1	,3	Toplam	310	100
-----------	---	----	---------------	------------	------------

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin dillerine göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 8’de özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %91,6’sının Türkçe ve %8,4’ünün İngilizce dillerinde hazırlandıkları belirlenmiştir.

Tablo 8. Lisansüstü Tezlerin Dillerine Göre Dağılımları

Dili	Sayı (n)	Yüzde (%)
Türkçe	284	91,6
İngilizce	26	8,4
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin sayfa sayısı aralıklarına göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 9’da özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %61,3’ünün 101-200, %22,5’inin 201-300, %8,4’ünün 301 ve daha çok sayfadan ve %7,8’inin 0-100 sayfadan oluştuğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Lisansüstü Tezlerin Sayfa Sayısı Aralıklarına Göre Dağılımları

Sayfa Sayısı	Sayı (n)	Yüzde (%)
0-100 Sayfa Arası	24	7,8
101-200 Sayfa Arası	190	61,3
201-300 Sayfa Arası	70	22,5
301 ve Üzeri Sayfa Arası	26	8,4
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin yöntemlerine göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 10’da özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %36,7’sinde nicel, %32’inde nitel, %17,1’inde karma ve %4,5’inde literatür taraması yöntemlerinin tercih edildiği belirlenmiştir.

Tablo 10. Lisansüstü Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımları

Yöntemi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Nicel	114	36,7
Nitel	99	32,0
Karma	53	17,1
Literatür Taraması	14	4,5
Tez Erişim İzni Yok	30	9,7
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin veri toplama yöntemlerine göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 11’de özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %34,8’sinde geleneksel anket, %16,4’ünde görüşme, %12,6’sında doküman incelemesi, %8,7’sinde anket ve görüşme ve %8,4’ünde gözlem ve görüşme tekniğinden (toplam %80,9) yararlandığı tespit edilmiştir. Lisansüstü tezlerin %19,1’inde ise karma anket, anket-doküman incelemesi, odak grup görüşmesi, göstergebilim, örnek olay, online anket tekniğinden yararlanılmıştır.

Tablo 11. Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Yöntemlerine Göre Dağılımları

Veri Toplama Yöntemi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Geleneksel Anket	108	34,8
Görüşme	51	16,4
Doküman İncelemesi	39	12,6

Anket+Görüşme	27	8,7
Gözlem+Görüşme	26	8,4
Karma Anket	10	3,2
Anket+Doküman İncelemesi	7	2,3
Odak Grup Görüşmesi	3	1,0
Göstergebilim	3	1,0
Örnek Olay	3	1,0
Online Anket	1	,3
Tez Erişim İzni Yok	32	10,3
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin örneklem hacimlerine göre dağılım verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 12’de özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %44,2’sinde 0-50, %23,9’unda 301 ve üzeri, %6,1’inde 101-150, %4,5’inde 51-100, %3,9’unda 201-250, %3,2’sinde 151-200 ve %1,6’sında 251-300 örneklem hacmine ulaşıldığı belirlenmiştir.

Tablo 12. Lisansüstü Tezlerin Örneklem Hacimlerine Göre Dağılımları

Örneklem Hacmi	Sayı (n)	Yüzde (%)
0-50 Örneklem	137	44,2
51-100 Örneklem	14	4,5
101-150 Örneklem	19	6,1
151-200 Örneklem	10	3,2
201-250 Örneklem	12	3,9
251-300 Örneklem	5	1,6
301 ve Üzeri Örneklem	74	23,9
Tez Erişim İzni Yok	39	12,6
Toplam	310	100

Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin kullanılan kaynak sayısı dağılımlarına göre verileri ile ilgili temel bulgular Tablo 13’te özetlenmiştir. Araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezlerin %25,8’inde 51-100, %21,6’sında 101-150, %18,1’inde 151-200, %7,1’inde 201-250, %5,1’inde 0-50, %4,2’sinde 251-300 ve %4,2’sinde 301 ve üzeri kaynak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 13. Lisansüstü Tezlerin Kullanılan Kaynak Sayılarına Göre Dağılımları

Kaynak Sayısı	Sayı (n)	Yüzde (%)
0-50 Kaynak	16	5,1
51-100 Kaynak	80	25,8
101-150 Kaynak	67	21,6
151-200 Kaynak	56	18,1
201-250 Kaynak	22	7,1
251-300 Kaynak	13	4,2
301 ve Üzeri Kaynak	13	4,2
Tez Erişim İzni Yok	43	13,9
Toplam	310	100

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanında (YÖKTEZ) 1994-1 Mayıs 2020 yılları arasında “sürdürülebilir turizm” konu başlığında yayınlanmış lisansüstü tezlerin (310 adet) bibliyometrik olarak

incelenmesi ve belirli başlıklar altında (tezlerin; yıllara göre dağılımı, türü, konusu, danışman unvanları, üniversitesi, enstitüsü, ana bilim dalı, dili, sayfa sayısı, yöntemi, veri toplama yöntemi, örnekleme ve kullanılan kaynak sayısı) kategorize edilmesi amaçlanmaktadır. Ancak ilgili tezlerin bazılarında erişim izni olmadığından dolayı belli başlıklarda ilgili bilgilere ulaşılamamıştır. Bu kapsamda yapılan analizler neticesinde; araştırmaya dâhil edilen “sürdürülebilir turizm” konu başlığında lisansüstü tezlerin çoğunluğunun 2015-2019 yılları arasında yayınlandığı (%56) ve 1994-2014 yılları arasında daha az sayıda lisansüstü tez yayınlandığı (%44) tespit edilmiştir. İlgili konu başlığında yayınlanan lisansüstü tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (%74); turizm konu başlığında (%72), profesör unvanlı öğretim üyelerinin danışmanlığında (%45); Dokuz Eylül (%8), Gazi (%7), Ankara (%6), İstanbul (%5) ve Akdeniz (%5) üniversitelerinde; sosyal bilimler enstitülerinde (%73); turizm işletmeciliği anabilim dalında (%45); Türkçe dilinde (%92); 101-200 sayfa aralığında (%61); nicel yöntemlerle (%37); geleneksel anket tekniğinden yararlanarak (%35); 0-50 örneklem hacmine ulaşılarak (%44) ve 51-100 kaynak kullanılarak (%26) hazırlandıkları belirlenmiştir. Ayrıca ilgili konu başlığındaki lisansüstü tezlerin kısmen de olsa doktora düzeyinde (%26); mimarlık konu başlığında (%13); doçent (%29) ve doktor öğretim üyesi (%27) unvanı taşıyan öğretim üyelerinin danışmanlığında; Balıkesir, Muğla Sıtkı Koçman, Orta Doğu Teknik, Çanakkale 18 Mart, Boğaziçi ve Süleyman Demirel üniversiteleri başta olmak üzere toplamda 65 farklı devlet, özel ve vakıf üniversitesinde; fen bilimleri (%24), eğitim bilimleri, lisansüstü eğitim, sağlık bilimleri ve çevre bilimleri enstitülerinde (%3); iktisadi ve idari bilimler (%11) başta olmak üzere 25 farklı anabilim dalında; İngilizce dilinde (%8); 201-300 sayfa aralığında (%23); nitel (%32) ve karma yöntemlerle (%17); görüşme (%16) başta olmak üzere dokuz farklı araştırma tekniği kullanılarak; 301 ve üzeri örneklem hacmine (%24) ulaşılarak; 101-150 (%22) ve 151-200 (%18) arası kaynak kullanılarak hazırlandıkları belirlenmiştir.

Bu çalışmanın ilgili alanyazına, sürdürülebilir turizm konu başlığında çalışmalar yapan araştırmacılara ve sonraki çalışmalara katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ancak zaman sınırlığı ve bazı lisansüstü tezlerde erişim izninin olmamasından dolayı bu çalışma YÖKTEZ veri tabanında ulaşılabilen çalışmalarla sınırlı kalmıştır. Daha sonraki çalışmalarda turizmin farklı konu başlıklarında yayınlanmış lisansüstü çalışmaların bibliyometrik analizlerinin farklı başlıklar altında incelenmesi turizm alanyazınınin süreçsel ve eğilimsel gelişimine ışık tutacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- [1] Alkan, C. (2015). Sürdürülebilir Turizm: Alaçatı Destinasyonuna Yönelik Bir Uygulama. *E-Journal of Yasar University*, 10 (40), 6692-6710.
- [2] Sezgin, M. ve Karaman, A. (2008). Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 429-437.

[3] Beyhan, Ş. G. (2004). *Kültürel Süreklilik ve Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Kavramsal Modeli*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[4] Demirbulat Güdü, Ö. ve Dinç Tetik, N. (2017). Sürdürülebilir Turizm Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14 (2), 20-30.

[5] Garda, B. ve Temizel, M. (2016). Sürdürülebilir Turizm Çeşitleri. *Selçuk Üniversitesi Teknik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12, 83-102.

[6] Ayaz, N. (2007). Çevresel Sürdürülebilir Turizmin Gelişmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 59-69.

[7] Biçici, F. (2013). Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizmin Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 10 (1), 19-36.

[8] Knowles, N. L. B. (2019). Targeting Sustainable Outcomes with Adventure Tourism: A Political Ecology Approach. *Annals of Tourism Research*, 79, 1-3.

[9] Mercan, Ş. O. (2004). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Bölgesel Planlama ve Turistik Ürün Oluşumu: Altınoluk Örneği Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

[10] Alkan, G. (2014). Türkiye’de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 41-52.

[11] Beşel, F. (2017). Türkiye’de Maliye Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2003-2017). *International Journal of Public Finance*, 2 (1), 27-62.

[12] Olah, H. (1984). Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı ve Sorunları. *Turizm Eğitim Kongresi Tebliğ ve Tartışmalar*. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

[13] Nergiz Güçlü, H. (2014). Türkiye’de Lisansüstü Turizm Tezlerinin Bibliyometrik Profili (1990-2013). *VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, 4-5 Nisan, Kuşadası, Aydın, 212-221.

[14] İnce, M., Gül, H. ve Bozyiğit, S. (2017). Türkiye’de Turizm Pazarlaması Konusunda Yazılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi: 1990-2016. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (5), 113-130.

[15] Yozgat, U. ve Kartaltepe, B. N. (2009). Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongre Kitaplarında Yer Alan Bildirilerin Bibliyometrik Profili: Örgüt Teorisi ve Örgütsel Davranış Bildirileri Üzerine Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 4 (1), 149-165.

[16] Güzeller, C. O. ve Çeliker, N. (2017). Geçmişten Günümüze Gastronomi Bilimi: Bibliyometrik Bir Analiz. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5 (2), 88-102.

[17] Sanchez, A. D., Del Rio, M. D. ve Garcia, A. J. (2017). Bibliometric Analysis of Publications on Wine Tourism in The Databases Scopus and Wos. *European Research on Managment and Business Economics*, 23 (1), 8-15.

[18] Arıca, R. (2014). Seyahat İşletmeciliği Literatürünün Gelişim Süreci: Türkiye’de Hazırlanan Lisansüstü Tez Çalışmalarının Bibliyometrik Olarak İncelenmesi. *VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, 4-5 Nisan, Kuşadası, Aydın, 446-462.

[19] Şahin, E., Akdağ, G., Çakıcı, C. ve Onur, N. (2018). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dallarında Yayınlanan Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 30-41.

[20] Tayfun, A., Ülker, M., Gökçe, Y., Tengilimoğlu, E., Sürücü, Ç. ve Durmaz, M. (2018). Turizm Alanında Yiyecek İçecek ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 6 (2), 523-547.

[21] Şardağ, A. (2016). *Türkiye’de Coğrafya Alanında Turizm ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İçerik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

[22] Sünnetçioğlu, A., Yalçınkaya, P., Olcay, M. ve Okan, Ş. (2017). Turizm Alanında Yazılmış Olan Gastronomiye İlişkin Tezlerin Bibliyometrik Profili. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5 (2), 345-354.

[23] Şahin, E. & Acun, A. (2015). Turist Rehberliği Alanının Bibliyometrik Profili (Makaleler ve Lisansüstü Tezler). *16. Ulusal turizm Kongresi*, 12-15 Kasım, Çanakkale, 1456-1475.

[24] Akmeşe, H., Aras, S. ve Bektaş, F. (2018). Sürdürülebilir Turizm Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *3. Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi*, 21-22 Haziran, Gaziantep, 807-818.

[25] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ). (2020). Sürdürülebilir Turizm Tezleri. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (01.05.2020)

[26] Cahit Arf Bilgi Merkezi. (2019). Bibliyometrik Çalışma. <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> (15.12.2019).